

Introduktion – baggrund og tradition

Trekvart århundrede efter Danmarks befrielse oven på Anden Verdenskrigs 'fem forbandede år' lever traditionen med at sætte lys i vinduerne om aftenen 4. maj stadig – ved den tid, hvor frihedsbudskabet lød i radioen og skabte en euforisk stemning den lune og lyse forårsaften. Det er da også selve friheden, der er grund til at tematisere ved en gudstjeneste denne aften – samt den taknemmelighed, der følger af at leve i et frit land, og som naturligvis er det andet omdrejningspunkt denne aften.

Bønnen om fred og frihed er samtidig mindst lige så påtrængende og nødvendig, al den stund vi ved, at mange folkeslag og nationer lever med krigen og undertrykkelsen som daglige vilkår. Og i forlængelse heraf kan vi overveje, om vi ikke på mange måder er ufrie i vores væremåde som mennesker – at vi er bundet af mange former for konventioner samt frygt for det, der kunne hænde os.

Derfor ligger taknemmeligheden og ansvaret side om side, når man holder gudstjeneste denne dag. Hvad vil vi som mennesker tillade, at der sker med os selv og andre? Og hvortil skal vi rette vores taknemmelighed? Til den, som vi også beder om frihed for vores undertrykte medmennesker, er kirkens svar.

Freden og friheden er ikke nogen selvfølge – lige lidt som krigen og undertrykkelsen er det. Sangens ord får en kristen prægning, når de lyder som følger: Men du, som styrter de stoltes riger og løser fangne af bolt og bånd, dig flyver hjerternes tak i møde, vor skæbne er i din stærke hånd. Det er ord,

som lægger sig tæt op ad fejringen af 4. maj.

Gudstjenestens temaer kunne være udfrielsen, friheden, forsoningen, taknemmeligheden og bønnen. Der findes en række bibelske fortællinger, som kan vinkle en gudstjeneste denne aften på forskellige måder.

En væsentlig del af jødernes identitet i Det Gamle Testamente udgøres af en kollektiv erindring om, hvordan de blev udfriet fra undertrykkelsen i Egypten – en begivenhed, der markeres af vandringen gennem Det Røde Hav med Moses i front (2 Mos 14). De husker stadig på det hvert år – en tradition, der blev grundlagt af Gud, da han fem gange minder israelitterne om deres befrielse (5 Mos 5,15; 8,14; 15,15; 16,12; 24,18) i forbindelse med de bud, Han pålægger dem. Den bagudrettede erindring sætter retningen for den fremadrettede etik.

Friheden har et væld af bibelske udtryk – eksempelvis kunne nævnes den evangeliske frihed, som Luther lægger vægt på i sit syn på loven og evangeliet. Han nævner eksempelvis, at de gode komponister skriver evangelisk musik; den bevæger sig frit i forhold til de mindre gode komponister, der må holde sig til kompositoriske regler.

Forsoningen finder et af sine stærkeste bibelske udtryk i det afsnit af Bjergprædiken, som handler om vrede (Matt 5,21-26), og Paulus formulerer sig direkte om, hvordan vi blev forliget med Gud ved, at hans søn døde (Rom 5,1-11). Fortællingen om Josef og hans brødre (1 Mos 37) udgør imidlertid en mere narrativ, bibelsk tilgang til emnet – holdt sammen med det senere afsnit om deres forsoning (1 Mos 45).

Taknemmeligheden tematiseres blandt andet i en række takkesalmer (Sl 9; 18; 30; 34; 92; 116; 124; 129), men også i de utallige reaktioner, som de helbredte giver udtryk for i forbindelse med Jesu helbredelseshistorier.

Endelig kan bønnerne supplere de forskellige tematikker i form af deciderede bønner og en vægtlægning på, at også salmer og korsatser kan udgøre bønner. Det kan også betones, at for mange af dem, som bruger gudstjenesten som anledning til at tænde et lys og sætte det i lysgloben, ligger der ofte en bøn forbundet med det – en bøn for dem, der ikke er her mere eller for dem, der har deres at kæmpe med og længes efter fred.

Bibeltekster

De bibeltekster, som kan anvendes til at opbygge en gudstjeneste denne dag, er

- 1 Mos 37; 45
- 2 Mos 14
- 5 Mos 5,15; 8,14; 15,15; 16,12; 24,18
- Sl 9; 18; 30; 34; 92; 116; 124; 129
- Matt 5,21-26
- Matt 6,9b-13
- Joh 14,25-29
- Rom 5,1-11
- Rom 14,7-9

Traditionsstof

Historisk begivenhed

'Memento'

Taknemmelighed

Afmagt

Tillid

Fællesskab

Sorg

Erindring

Befrielse

Lys i vinduet

Fred og frihed

Bøn for fortsat fred

De lyse nætter begynder

Folkeligt-nationalt fællesskab

Demokrati

Stå sammen mod det onde

Krig og fred

At lægge i Guds hænder

Tilgivelse og forsoning

Kirkeklokkerne ringer stadig ved nationale katastrofer

Salmer og sange

Fra *Den Danske Salmebog*

- 29: Spænd over os dit himmelsejl
- 46: Sorrig og glæde
- 266: Mægtigste Kriste
- 426: Fred til bod for bittert savn
- 613: Herre, du vandrer forsoningens vej
- 634: Du ved det nok, mit hjerte
- 676: Guds fred er mer end englevagt
- 710: Kærlighed til fædrelandet (evt. opdelt)
- 778: Fred hviler over land og by
- 784: Altid frejdig
- 785: Tunge, mørke natteskyer

Fra *100 salmer*

- 816: Nu sænker Gud sit ansigt over jorden
- 860: Vi finder fred i kirken (evt. enkelte vers)
- 862: Gå i mørket med lyset
- 876: Barmhjertige Gud
- 881: O, Gud, bag svarløs dag
- 895: Han glemmer mig aldrig (KSB 1005)

Fra *Kirkesangbogen*

- 834: Guds fred med vore døde
- 870: Der skinner et lys fra en stjerne
- 873: Natteengel
- 874: Men det bliver atter stille efter stormen (HS 545)
- 877: Tag min hånd
- 880: En lærke letted (HS 546)
- 884: Kringsatt av fiender (HS 201)
- 988: Nu løfter Gud sit ansigt over jorden

- 1010: Jesus, Guds søn
- 1011: Kom, tænd et lys
- 1020: Dona nobis pacem

Fra Højskolesangbogen

- 174: Frihed er det bedste guld
- 497: Det haver så nyligen regnet
- 511: Gribe efter blanke ting
- 515: Det kom som en susen ved aften

Korsatser

Ligestemmt korb

- Da pacem Domine (Kanonsang i skolen, Melchior Franck, Edition Egtved) - kanon
- Forlen os freden, Herre nu (Motetter og epistelsvar, salmer og sange fra Viborg Domkirke, Asger Pedersen, Edition Egtved) – SATB
- Fred hviler over land og by (la Cour Edition Egtved) - SSAA & SATB
- Guds fred er glæden i dit sind (Sal mehits i koret, W. Egmosse, Dansk Sang) - SA+klav.
- Når nat er lys og dag er lang (Årstider, Forum for Rytme i Kirken) - SSA
- Sommerlyse Helligånd (Sommerlyse Helligånd, Edition Egtved) - SSA+inst.
- The Peace of God (Rutter, Oxford) – SSA

Blandet korb

- Barmhjertige Gud (Dagen gror af morgengryet, Forlaget Præstholm) – SATB
- Frans af Assisis bøn (La Cour, Fire motetter, Engstrøm & Sødring) - SATB
- Guds fred er glæden i dit sind (Dagen gror af morgengryet, Forlaget Præstholm) – SATB
- The Peace of God (Rutter, Oxford) - SATB

Fysiske rammer

Sognegården/kirken med lys i vinduer
 Mindesten
 Krigergrave
 Tidspunktet for frihedsbudskabet
 Kirkegården

Samarbejdspartnere

Lokalhistoriske foreninger
 Forsvarsforeninger
 Hjemmeværnet
 Historisk byvandring
 Øjenvidner, der kan berette fra krigen
 Historikere eller historisk interesserede, der kan fortælle om begivenhedens betydning for eftertiden
 Blæsere (fra musikskoler)

Andre kunstnerisk udtryk

Litteratur og digte

- Kaj Munks liv og hans digte
- En vinter lang og mørk og hård

Musik

- Prins Jørgens March
- Europahymnen (Ode an die Freude)